

ترکیب وصفی و اضافی

ترکیب اضافی: هر گاه دو اسم بایک دیگر همراه شوند ترکیب اضافی به وجود می آید

مانند: کتاب فارسی - گل یاس

در ترکیب اضافی به اسم اول مضاف می گویند و به اسم دوم مضاف الیه می گویند.

ترکیب وصفی: هر گاه یک اسم با یک صفت همراه شود ترکیب وصفی به وجود می آید.

در ترکیب وصفی به اسم اول موصوف و به صفت موصوف الیه می گویند. مانند: گل زیبا

گروه اسمی: هر گروه اسمی از یک اسم (یا ضمیر یا صفت جانشین اسم) به عنوان هسته و یک یا چند وابسته (پیشین و پسین) ساخته می شود. وجود هسته در گروه اسمی اجباری است اما وجود وابسته اختیاری می باشد.

گروه های اسمی عبارتند از نقش های (نهاد، مفعول، متمم، مسند، و منادا) اگر این نقش ها از یک واژه تشکیل شده باشد، هسته و اگر بیش از یک واژه باشند، هسته و وابسته می باشند. **علی** دیروز کتاب داستان خود را به دوستش بخشید. (هر کدام از بخش های مشخص شده یک گروه اسمی هستند).

راه تشخیص هسته در گروه اسمی:

۱- اگر گروه فقط یک کلمه داشت، خود آن کلمه هسته است. مثال: **دانش آموز** آمد (دانش آموز گروه اسمی و خود هسته می باشد).

۲- در گروه اسمی، اگر کسره یا نقش نمای اضافه (-) وجود داشت، اولین کلمه ای که کسره دارد هسته است. **پرچم** کشور (پرچم کسره گرفته است و هسته می باشد)

نکته: قاعده بالا استثنا دارد ← واژه «همه» حتی با دارا بودن کسره، هسته محسوب نمی شود و وابسته محسوب می شود؛ همه **دانش آموزان** (همه اولین واژه ای است که کسره گرفته اما هسته نیست بلکه وابسته پیشین صفت مبهم) می باشد.

۳- در گروه اسمی، اگر کسره اضافه وجود نداشت، آخرین کلمه، هسته است. مثال: بزرگترین **خانه** - این دو خانه

در ادامه وابسته‌های پیشین و پسین را ذکر می‌کنیم و هرکدام را توضیح می‌دهیم

انواع وابسته‌ها: الف) وابسته‌های پیشین ب) وابسته‌های پسین

الف) وابسته‌های پیشین:

۱- صفت پرسشی:

هرگاه واژه‌های «چه، چگونه، کدام، کدامین، چطور، چه جور، چه‌سان، چقدر، چه اندازه، چه مقدار، چند، چندمین، هیچ و...» همراه با اسم یا جانشینان اسم بیایند «صفت پرسشی» نامیده می‌شوند. اما اگر با اسم یا جانشینان آن همراه نباشد «ضمیر پرسشی» هستند.

مثال: چه فیلمی می‌بینی؟ - چقدر ورزش می‌کنی؟ - کدام تیم، برنده شد؟
در مثال‌های بالا «چه، چقدر، کدام» صفت پرسشی هستند و واژه‌های «فیلم، ورزش، تیم» هسته گروه اسمی‌اند

۲- صفت تعجبی:

واژه‌های «چه، عجب، چقدر» اگر همراه اسم یا جانشینان اسم باشند «صفت تعجبی» هستند و اگر به تنهایی ذکر شوند «ضمیر تعجبی». «چقدر ماشین این‌جا هست!» (چقدر: صفت تعجبی). چقدر ماشین این‌جا هست؟ (چقدر: ضمیر پرسشی). چقدر می‌خواند! (چقدر: ضمیر تعجبی).

۳- صفت اشاره:

واژه‌های این، آن، همین، همان، چنین، چنان، این‌چنین، آن‌چنان، این‌گونه، آن‌گونه، این‌سان، آن‌سان، این‌طور، آن‌طور، این‌همه، آن‌همه این‌قدر، آن‌قدر، همین‌قدر، همان‌قدر، این‌اندازه، آن‌اندازه، همین‌اندازه، همان‌اندازه و... اگر همراه با اسم و جانشینان اسم ذکر شوند «صفت اشاره» می‌باشند اما اگر بدون اسم و جانشینان آن ذکر گردند «ضمیر اشاره» هستند.

مثال: همین کوه را دوست دارم. (همین: صفت اشاره). همین را دوست دارم. (همین: ضمیر اشاره).

۴- صفت مبهم:

هر، همه، هیچ، فلان، برخی، بعضی، پاره‌ای، خیلی، کمی، بسیاری، اندکی، قدری، چندین، چندان، دیگر و... اگر همراه اسم یا جانشینان اسم ذکر شوند، «صفت مبهم» هستند و اگر همراه با اسم و جانشینان اسم ذکر نشوند «اسم مبهم» هستند.

برخی مردم دوست‌داشتنی هستند. (برخی: صفت مبهم). برخی دوست‌داشتنی هستند (برخی: اسم مبهم)

نکته: هرگاه « چند، چندین و هیچ» مفهوم پرسشی داشته باشند دیگر نشانه مبهم نیستند (اگر همراه با اسم و جانشینان آن آمده باشند صفت پرسشی هستند و اگر بدون اسم و جانشینان آن ذکر شوند ضمیر پرسشی می‌باشند). مثال: چند کتاب خواندی؟ (چند: صفت پرسشی).

۵- صفت شمارشی اصلی:

اعداد اصلی از یک تا بی‌نهایت مثل دو، سه، چهار و ... این خانواده دو فرزند دارد (دو: صفت شمارشی اصلی

۶- صفت شمارشی ترتیبی: نوع ۱

(صفت شمارشی اصلی + - مین): مثل یکمین (اولین، نخستین)، دومین، سومین، صدمین، آخرین و ...
- سومین مسابقه فردا برگزار می‌شود.

۷- صفت عالی (برترین):

صفت + ترین ← بزرگ‌ترین، بهترین، مهربان‌ترین، جذاب‌ترین و ... مثال: زیباترین لبخند بر لبان تو نقش می‌بندد. (زیباترین: صفت عالی).

۸- شاخص:

شاخص‌ها لقب‌ها و عنوان‌هایی هستند که بدون هیچ نشانه یا نقش‌نمایی، در کنار اسم قرار می‌گیرند.
مانند: « آقا، خانم، دکتر، امام، علامه، استاد، حاجی، خاله، کدخدا، سرلشکر، مهندس، خواهر، برادر، عمه، دایی، پسردایی، پسر خاله، پسر عمه و ... »
آقا رضا، ورزشکار است (آقا: شاخص)

اگر عناوین و القاب با کسره اضافه (نقش‌نمای اضافه) همراه باشند، شاخص محسوب نمی‌شوند بلکه هسته گروه اسمی‌اند مثال: علی دکتر اعصاب است. (دکتر هسته گروه اسمی می‌باشد و نقش مسند دارد).

نکته: تمامی وابسته‌های پیشین به غیر از شاخص با اسم بعد از خود، ترکیب وصفی می‌سازند.